

**Зовнішнє незалежне оцінювання 2010
року з української мови та літератури
(Основна сесія №1)**

**Тест
Частина 1
Українська мова**

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7.

(1) Усе починається з дитинства, з колискової, з голосу материнської душі над колискою. (2) Уже в/перше звучання почутої мелодії на/вічно вплітається для маленької дитини багатоголосся душі та світу. (3) Від/тепер відкривається шлях її радощам, смуткові й веселості, тривогам, і сподіванням. (4) І, на/певно, головному — взаємності з життям, зі світом. (5) Колискова — це не/наче душа, яка ходить навшпиньках.

1. У переносному значенні вжито в тексті виділене слово

А маленької *дитини*
Б над *колискою*
В почутої *мелодії*
Г *ходить* навшпиньках

2. Фразеологізмом є вислів

А багатоголосся душі
Б відкривається шлях
В взаємності з життям
Г колискова — це душа

3. Окремо в цьому тексті пишуться слова

А в/перше
Б від/тепер
В на/певно
Г не/наче

4. Іменник виділено в словосполученні з тексту

А починається з *колискової*
Б звучання *почутої* мелодії
В для *маленької* дитини
Г ходить *навшпиньках*

5. Вставне слово вжито в реченні

А першому
Б третьому
В четвертому
Г п'ятому

6. Складним є речення
А перше
Б друге
В третє
Г п'яте
7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні
А першому
Б другому
В третьому
Г четвертому
8. М'який знак треба писати на місці обох пропусків у рядку
А виставковий павіл..йон, шановне пан..ство
Б громадянс..ка позиція, здаєт..ся в оренду
В п'ят..сот гривень, перевірка знан..
Г абсолютна мен..шість, пол..ське посольство
Д підійти близ..ко, гетьман..ський палац
9. Букву **и** треба писати на місці обох пропусків у рядку
А виконувати реч..тативом, промовиста ц..тата
Б створити за аналог..єю, словниковий д..ктант
В с..гналині вогні, соц..ологічне опитування
Г історія ав..ації, порадитися з д..ректором
Д ..нженерний фах, схвалення колект..ву
10. Граматичну помилку допущено в словосполученні
А сто кілограмів
Б незручних туфель
В барвистих ярмарок
Г багатоповерхових готелів
Д запалення легень
11. Суфікс **-ев-** має прикметник, утворений від слова
А край
Б груша
В кущ
Г кварц
Д вечір

12. Правила вживання лапок дотримані в уривку з афіші

А <i>Творчий колектив «Національної опери України» ім. Т. Г. Шевченка запрошує на прем'єру балету Сергія Прокоф'єва «Ромео і Джульєтта».</i>	Б <i>«Кримськотатарський академічний музично-драматичний театр» (м. Сімферополь) пропонує оригінальну постановку Лісової пісні Лесі Українки.</i>
В <i>20 липня у Львові буде показана моновистава «творчої майстерні Театр у кошику», що є першим сценічним прочитанням поеми Тараса Шевченка «Сон».</i>	Г <i>Ще в давнину малювали козака «Мамая» на картинах, скринях і стінах. Хто ж він такий? Про це – вистава Донецького обласного театру ляльок «Пригоди козака Мамая».</i>
Д <i>Запрошуємо мешканців і гостей Дніпропетровська на концерти Будинку органної та камерної музики. У новому залі з дивовижною акустикою встановлений механічний орган німецької фірми «Зауер», який має 2074 труби.</i>	

13. Граматичну помилку допущено в рядку

А найвірогідніше тлумачення

Б більш вищий пагорб

В менш доцільний спосіб

Г щонайвигодніші умови

Д якнайкращий підручник

14. Граматичну помилку допущено в реченні

А Що вища культура народу, духовна та матеріальна, то вища й міцніша позиція його мови.

Б Відомо, що творча своєрідність художника найповніше виявляється в його книгах.

В Коли маєш дар, успадкований від матері, від рідного народу, то обов'язок твій — народіві його й повернути.

Г Остап Вишня палко захоплювався та змальовував на сторінках своїх творів дивовижну українську природу.

Д Коли заповіт Альфреда Нобеля оприлюднили, виникли найсуперечливіші чутки та судження.

15. Правильну відмінкову форму числівника *сімсот дев'яносто вісім* наведено в рядку

А Р. в. семи сотень дев'яноста восьми

Б Д. в. сімсот дев'яноста вісьмом

В Зн. в. семисот дев'яноста вісім

Г Ор. в. сьомастами дев'яноста вісьма

Д М. в. (на) семисот дев'яноста вісьмох

16. Прочитайте речення.

І радісн(1)о, що Київ наш осін(2)ій,

Хоч довгу путь у світі перейшов,

Весь у труді, в натхнен(3)і, у горін(4)і,

Весь на риштован(5)ях нових будов!

подвоєні літери треба писати на місці всіх цифр, окрім

А 1

Б 2

В 3

Г 4

Д 5

17. Правильно утворено форму третьої особи множини від інфінітива

А бігти — біжуть

Б свистати — свистають

В хотіти — хотять

Г сідати — сидять

Д губити — гублять

18. Складносурядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення «*Опівдні насунулися хмари...*» обрати

А заступивши темрявою небо.

Б і зависли над молодими садами.

В які змусили все живе зачаїтися.

Г і ринула стоголоса злива.

Д пішов густий літній дощ.

19. Однакова кількість звуків і букв у всіх словах рядка

- А надзьобувати, юшечка, щасливець
- Б бджолосім'я, розмаїтість, узбережжя
- В єднання, сором'язливість, щирість
- Г джерельце, льодовий, щільний
- Д зшивати, рум'янець, дзеркальце

20. Усі розділові знаки правильно вжиті в реченні

- А Багато струмків народжується тут, високо на горах, де росами опадають тумани, й де хмари часто сіють дощі.
- Б Де знаходить природа такі розмаїті барви, що їх не відтворити точно жодною фарбою, жодним пензлем?
- В Хоч навколо, за тином ліс жовтів і мінився осінніми фарбами, але хміль іще буйно зеленів.
- Г Здоровенний дуб розлігся розширився своїм кострубатим гіллям, так що аж темно під ним.
- Д Високо поросло розкішне дерево вгору, укриваючи холодком зелену землю на котрій, чіпляючись колосками за гілки, бує розкішна рослина.

21. Частка **не** пишеться окремо у варіанті

- А стало не/переливки
- Б не/здужати всіх завдань
- В не/покоїтися через погоду
- Г не/дооцінювати друзів
- Д говорити не/правду

22. Спонукальним є речення

- А Жінки втомились бути непрекрасними.
- Б За правду, браття, єднаймося щиро.
- В Весна прийшла, та якось несподівано!
- Г Шматок землі, ти звешся Україною.
- Д Дрібнота будь не годна ворогами.

23. Виділена буква позначає однаковий звук у кожному слові рядка

- А засвітити, зломити, зчищати
- Б садочок, футболіст, дивина
- В коротший, витрачати, позаторік
- Г царювати, цимбаліст, цікавий
- Д анекдот, покрівля, краяти

24. З'ясуйте, який вид підрядного речення відповідає кожному фрагментові.

Фрагмент речення

Вид підрядного речення

1 ... понад усе хотіли, щоб ...

А означальне

2 ... зайшов до магазину, щоб ...

Б з'ясувальне

3 ... дуже сподобалася книга, що її ...

В умови

4 ... настільки досвідчена, що ...

Г мети

Д ступеня та способу дії

25. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Він (1)*прожив* під сонцем (2)*коло* ста літ, (3)*ніколи* не (4)*ховаючись* у холодок.

А дієслово

Б дієприкметник (форма дієслова)

В дієприслівник (форма дієслова)

Г прислівник

Д прийменник

26. Доберіть приклад до кожного випадку вживання розділового знака на місці крапок.

Розділовий знак

Приклад

1 кома

А Знаю я ... моє ім'я не згасне на прийдешнім сонячнім путі.

2 двокрапка

Б Це просто день, що врубється в простір ... Сергій Жадан

3 тире

В Ось ранок ... синім возом ... їде ... і сонця сніп в село везе.

4 дужки

Г Вдихати вітер Батьківщини ... найвище щастя на землі.

Д І сонце падало за тьмяним морем трав ... на землю маки кинувши червоні.

27. З'ясуйте вид поданих простих речень.

Вид речення

Приклад

1 означено-особове

А Танцюють, співають, веселяться на вулиці.

2 неозначено-особове

Б Лінивим не находишся — ледачим не наробишся.

3 узагальнено-особове

В Мило мені та спокійно серед тої лісової тиші.

4 безособове

Г Усоте прославляю буйноту життя.

Д З неба, як розтоплене золото, летється світ сонця.

28. Доберіть замість пропусків потрібні слова.

Речення

Пропущене слово

1 Замість паспорта можна подати ... про народження.

А свідоцтво

2 Це було натхненне й поетичне ... в коханні.

Б свідчення

3 На вході чергові обов'язково перевіряють ... особи.

В освідчення

4 Лейтенант уважно занотував ... очевидця події.

Г засвідчення

Д посвідчення

Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

Мистецтво, не підвладне часу

(1–11) На серйозних аукціонах подекуди виникають підозри щодо справжності картин видатних художників. Не обійшла ця доля й полотно великого Вінсента ван Гога: якось переконували, що виставлена на продаж картина «Сад в Овері» — підробка. Доводили, що неможливо за короткий час зробити таку систему крапок, натякали на стилістичну невідповідність. Але ретельні рентгенівські дослідження засвідчили, що всі роботи митця написані зі «швидкістю виконання й без вагань», «на одному подихові». І картину купили за рекордну суму. Для «Саду в Овері» характерна унікальна техніка пуантилізму, сутність якої полягає в нанесенні на полотно окремих дрібних крапок чистого кольору. Якщо розглядати таку картину з відстані, ці крапки змішуються, і кольорове відчуття виявляється іншим, аніж коли фарби були б змішані на самому полотні.

(12–17) Він був найбільш бідним за життя, а став найдорожчим сьогодні художником. Чи сподівався будь-коли ван Гог, що досягне такого успіху, що його роботи купуватимуть? Вінсент запевняв: «Роль, яку я відігравав чи відіграватиму, завжди залишиться другорядною». Він щиро вирішив творити мистецтво заради мистецтва. Без жодних меркантильних інтересів... Зрештою, він і не міг ними керуватися — так відкрито він бачив природу.

(18–32) 1885 року, після виснажливих тренувань і праці в багатьох техніках живопису, Вінсент виставляє на продаж одну з картин. Вона, за його словами, була настільки вдалою, що він «не зміг її продати», — художник просто подарував полотно. Ван Гог, свідомо присвятивши своє життя живопису, у який був несамовито закоханий, працює не в порожнечу: «Я знаю, що я хочу вкласти у свої картини, і намагатимусь цього досягти навіть ціною життя, тому що мене надихає абсолютна віра в мистецтво». І живописець самовдосконалюється, розвиває в собі енергію й думку. Він знає, що відчуває красу, сутність речей, і йде вузькою, але усвідомленою стежкою, аби постійно розвивати те відчуття, розкриватися всесвітові якомога більше. Вінсент відтворює своє бачення світу для того, аби зробити його чистішим, наблизити до первісного стану. 1882 року ван Гог пише: «Я хочу робити такі картини, які зворушать багатьох людей. А для цього треба писати не покладаючи рук, без зупинок, без сподівань на земні блага, без жалю до себе». Так, він ставився до всього пристрасно, проте йому була притаманна жорстка творча самодисципліна.

(33–38) З дитинства ван Гог прагнув іншого, по-справжньому духовного життя, ішов своїм, загадковим шляхом. Надмірна серйозність і нелюдимість хлопця вкупі із захопленням природою та вибухами пристрасної ніжності до близьких — свідчення його пошуків досконалого світу у світі недосконалому. Дитина й дорослий митець були єдиною енергетичною істотою, яка прийшла до нашого світу.

(39–45) Вінсент створював полотно легко. Він справді набив руку старанними, наполегливими й самозреченими вправами. Очевидці розповідають, що митець писав постійно й безперервно. Ван Гог просто завалював майстерню полотнами, був машиною (як сам себе називав) з виробництва картин... І всюди Вінсент не зраджує свого бачення — сміливо й вільно зафарбовує полотно, виплескуючи на нього енергію й відображаючи

суть речей, їхні енергетичні форми. Найбільше в мистецтві художник цінує реалізм. Непідробний.

(46–53) Ван Гог відсторонювався від власних творів. Він давав їм жити самостійним життям. Немає часу та й просто нерозумно зосереджуватися на матеріальних речах. Увагу треба приділяти природі, якій Вінсент віддається цілком, особливо під час роботи над картиною. Живопис. Живо писати. Вінсент же пише яро — сама бачена ним природа малює його рукою, відтворюючи саму себе на полотні (не дивно, що його картини випромінюють не лише три виміри, а й інші, загадкові й неприйнятні для звичайної людини). Може, ще й тому Вінсент за дев'ять років написав понад 800 полотен — рекордна для такого відтинку часу кількість.

(54–60) Цікава історія творів митця. Він залишав безліч полотен у всіх кутках Голландії, Бельгії, Франції — скрізь, де працював. Забував, не встигав забрати, не міг забрати... І тоді з його полотнами творилися дивні речі: їх спалювали, не вбачаючи в них жодної цінності, картини тачками возили халамидники, розпродуючи їх по десять центів за штуку, з них обдирали фарбу й повторно писали на них, полотна використовували як циновки, мішені, ними прикрашали горища й затуляли дірки курників.

(61–64) Чому Вінсента ван Гога не визнали за життя і ще довго не визнавали після смерті? Тому що він, як і інші великі люди, як і інші самотні постімпресіоністи, випередив час! Енергетика ван Гога просто шалена. Люди ж не володіли тоді тим рівнем енергетичної вібрації, аби сприймати її, а тим більше — цінувати.

(65) Зараз вони її цінують.

За В. Терещенком, журнал «Політика і культура»

703 слова

29. Синонім до фразеологізму з речення «**Він справді набив руку старанними, наполегливими й самозреченими вправами**» (рядки 39–40) –

А набити оскому

Б робити своє

В узяти в руки

Г собаку з'їсти

30. Слово, виділене у вислові «Вінсент же пише **яро**» (рядки 49–50), ужито, щоб

А заперечити зміст попереднього речення

Б означити потяг художника до швидкого заробітку

В підкреслити яскравість і пристрасність його манери

Г змалювати гнівне обурення художника навколишньою дійсністю

31. У тексті немає мікротеми

А бачення ван Гогом мети свого життя

Б малярська майстерність художника

В спадщина митця в музеях світу

Г сприйняття його творів сучасниками

32. Принцип *«творити без жодних меркантильних інтересів»* ілюструють усі фрагменти тексту, окрім
- А На серйозних аукціонах подекуди виникають підозри щодо справжності картин видатних художників (рядки 1–2).
 - Б ... треба писати не покладаючи рук, без зупинок, без сподівань на земні блага, без жалю до себе (рядки 29–30).
 - В Немає часу та й просто нерозумно зосереджуватися на матеріальних речах (рядки 47–48).
 - Г Він залишав безліч полотен... повсюди, де працював. Забував, не встигав забрати, не міг забрати... (рядки 54–56).
33. Висновком, що впливає з інших поданих суджень, є
- А Усі роботи митця написані зі «швидкістю виконання й без вагань», «на одному подихові» (рядки 6–7).
 - Б Живописець самовдосконалюється, розвиває в собі енергію й думку (рядки 24–25).
 - В Він ставився до всього пристрасно, проте йому була притаманна жорстка творча самодисципліна (рядки 31–32).
 - Г Вінсент за дев'ять років написав понад 800 полотен — рекордна для такого відтинку часу кількість (рядки 52–53).
34. На думку автора тексту, по-справжньому оцінити твори Ван Гога можна,
- А глибоко ознайомившись із технікою пуантилізму
 - Б зрозумівши високу енергетику його полотен
 - В відвідавши дороги для художника мальовничі місця
 - Г розглядаючи картини з відстані
35. Ідею тексту висловлено в рядку
- А Унікальна манера ван Гога зробила його найдорожчим сьогодні художником.
 - Б З дитинства Вінсент прагнув по-справжньому духовного життя.
 - В Художник, як і інші самотні люди, випередив свій час.
 - Г Найбільше в мистецтві Вінсент ван Гог цінував реалізм.
36. Стиль тексту –
- А науковий
 - Б художній
 - В розмовний
 - Г публіцистичний

Частина 2

Українська література

37. Словами *«Зажурилась Україна»* починається
- А дума
 - Б балада
 - В історична пісня
 - Г соціально-побутова пісня
 - Д календарно-обрядова пісня
38. Про київського князя Святослава («Слово про похід Ігорів») йдеться в рядку
- А «Великому Хорсові путь перебігав»
 - Б «Жадоба спробувати Дону великого знамення йому заступила»
 - В «Підпер гори угорські своїми залізними полками»
 - Г «Ізронив злоте слово, з сльозами змішане»
 - Д «Думкою поле міряє од великого Дону до малого Дінця»
39. Автором байки «Бджола та Шершень» є
- А Леся Українка
 - Б Тарас Шевченко
 - В Іван Вишенський
 - Г Павло Тичина
 - Д Григорій Сковорода
40. Автором першого твору нової української літератури є
- А Іван Вишенський
 - Б Іван Котляревський
 - В Іван Нечуй-Левицький
 - Г Григорій Сковорода
 - Д Григорій Квітка-Основ'яненко
41. *«Ваша «Маруся» так мені про Вас розказала, що я Вас навиліт знаю», —* написав
- Тарас Шевченко
 - А Іванові Котляревському
 - Б Пантелеймонові Кулішу
 - В Іванові Нечую-Левицькому
 - Г Григорієві Квітці-Основ'яненку
 - Д Панасові Мирному
42. Заклик *«і чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь»* є в творі
- А «Катерина»
 - Б «Гайдамаки»
 - В «До Основ'яненка»
 - Г «Ісаія. Глава 35»
 - Д «І мертвим, і живим...»

43. Написання нарису «Подоріжжя од Полтави до Гадячого» стало важливим етапом підготовки твору
- А «Наталка Полтавка»
 - Б «Чорна рада»
 - В «Інститутка»
 - Г «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
 - Д «Кайдашева сім'я»
44. П'єса «Хазяїн» є ідейно-тематичним продовженням твору
- А «Наталка Полтавка»
 - Б «Мина Мазайло»
 - В «Сто тисяч»
 - Г «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
 - Д «Лісова пісня»
45. Датан, Авірон, Азazel є персонажами твору
- А «Кавказ»
 - Б «Лісова пісня»
 - В «Intermezzo»
 - Г «Гайдамаки»
 - Д «Мойсей»
46. Звертання *«Ні, любий, я тобі не дорікаю, а тільки — сумно, що не можеш ти своїм життям до себе дорівнятись»* адресоване
- А Грицеві Бобренку («Маруся Чурай»)
 - Б Лукашеві («Лісова пісня»)
 - В Енеєві («Енеїда»)
 - Г Офіцерові («Катерина»)
 - Д Чіпці («Хіба ревуть воли, як ясла повні?»)
47. Іван Дідух є центральним персонажем твору
- А Ольги Кобилянської
 - Б Лесі Українки
 - В Івана Франка
 - Г Михайла Коцюбинського
 - Д Василя Стефаника
48. Батьковою настановою *«Тому роду нема переводу, в котрому браття милують згоду»* нехтують сини у творі
- А «Кайдашева сім'я»
 - Б «Чорна рада»
 - В «Камінний хрест»
 - Г «Вершники»
 - Д «Україна в огні»

49. У рядках

*Так ніхто не кохав. Через тисячі літ
Лиш приходить подібне кохання*

поет використав

- А алегорію
- Б синекдоху
- В оксиморон
- Г гіперболу
- Д антитезу

50. Із гаслом «*Хай живуть зайці!*» на полювання вирушав автор твору

- А «Тигролови»
- Б «Три зозулі з поклоном»
- В «Лісова пісня»
- Г «Зачарована Десна»
- Д «Мисливські усмішки»

51. Тематично близьким до вірша «Два кольори» є твір

- А «Пісня про рушник»
- Б «Балада про соняшник»
- В «Ви знаєте, як липа шелестить...»
- Г «Любіть Україну»
- Д «Ти знаєш, що ти — людина?»

52. На тлі Другої світової війни розгортаються події твору

- А «Я (Романтика)»
- Б «Жовтий князь»
- В «Вершники»
- Г «Тигролови»
- Д «Україна в огні»

53. Мотив трагічної внутрішньої роздвоєності центрального персонажа наявний у творі

- А «Маруся Чурай»
- Б «Марія»
- В «Лісова пісня»
- Г «Маруся»
- Д «Я (Романтика)»

54. Період культу особи Сталіна є історичним тлом твору

- А «Я (Романтика)»
- Б «Зачарована Десна»
- В «Вершники»
- Г «Тигролови»
- Д «Тіні забутих предків»

55. Рядки

*І радісним буремним громом
Спадають з неба блискавиці,
Тарасові провісні птиці —
Слова шугають над Дніпром*

є в творі

А «Сучасники»

Б «Сто років, як сконала Січ»

В «Любіть Україну»

Г «Лебеді материнства»

Д «На колимським морозі калина»

56. Рядки

*На межі двох епох, староруського золота повен,
Зазгучав сонценосно твій сонячно-ярий оркестр*

адресовані

А Василеві Симоненку

Б Володимирові Сосюрі

В Андрієві Малишку

Г Павлові Тичині

Д Максимові Рильському

57. Установіть відповідність між назвою та автором твору

Назва твору

1 «Contra spem spero»

2 «Маруся Чурай»

3 «Людина»

4 «Інститутка»

Автор твору

А Ольга Кобилянська

Б Марко Вовчок

В Іван Драч

Г Ліна Костенко

Д Леся Українка

58. Установіть відповідність між назвою та персонажами твору

Назва твору

1 «Україна в огні»

2 «Чорна рада»

3 «Тигролови»

4 «Жовтий князь»

Персонажі твору

А Сомко, Шрам

Б Григорій Многогрішний, Медвин

В Андрійко Катранник, Отроходін

Г Христя Хуторна, фон Крауз

Д Сашко, дід, прабаба

59. Установіть відповідність між жанром і назвою твору

Жанр твору

1 комедія

2 послання

3 роман

4 повість

Назва твору

А «Тигролови»

Б «Наталка Полтавка»

В «Інститутка»

Г «І мертвим, і живим...»

Д «Хазяїн»

60. Установіть відповідність між псевдонімом і справжнім прізвищем письменника

Псевдонім

- 1 Остап Вишня
- 2 Марко Вовчок
- 3 Леся Українка
- 4 Іван Багряний

Справжнє прізвище

- А Іван Тобілевич
- Б Павло Губенко
- В Іван Лозов'ягін
- Г Марія Вілінська
- Д Лариса Косач

Частина 3

ВЛАСНЕ ВИСЛОВЛЮВАННЯ

Підтримайте або спростуйте думку: «Ми – не безліч стандартних “я”, а безліч всесвітів різних».

Сформулюйте тезу, наведіть два-три переконливі аргументи, що найкраще підтвердять Вашу думку. Проілюструйте Ваші міркування посиланнями на приклади з художньої літератури чи інших видів мистецтва (зазначте автора й назву твору, укажіть проблему, порушену митцем, художній образ, через який проблему розкрито, наведіть цитату з твору тощо), історичними фактами або випадками з життя. Не переказуйте змісту художнього твору, не давайте повної характеристики образів. Сформулюйте висновки.